

**1991-2016-ЙИЛЛАРДА ЖИЗЗАХ ВИЛОЯТИДА КЕКСА
АВЛОД ВАКИЛЛАРИНИ МОДДИЙ, МАЪНАВИЙ,
ИЖТИМОИЙ-ИҚТИСОДИЙ ВА ТИББИЙ ЖИҲАТДАН
ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШ СИЁСАТИНИНГ ТАРИХИЙ
ТАҲЛИЛИ**

Жиззах вилояти Мактабгача ва мактаб таълими бошқармаси,
Шароф Рашидов тумани мактабгача ва мактаб таълим бўлими,
49-умумий ўрта таълим мактаби Ёшлар масалалари ҳамда
маънавият-маърифат ишлари бўйича директор ўринбосари

Зоир Рахмонович Ахмедов

***Аннотация:** Мустақилликка эришилганидан сўнг мамлакатимизда кекса авлод вакиллари ижтимоий ҳимоя қилиш масаласига алоҳида эътибор қаратилди. Бу йўналишда муайян йилларга махсус номлар берилиб, давлат дастурлари қабул қилинди. Жумладан, нуронийлар ҳамда якка-ёлғиз яшовчи кексаларни қўллаб-қувватлаш мақсадида уларга кундалик зарур озиқ-овқат маҳсулотлари яшаи хонадонларига етказиб берилди. Шунингдек, уларнинг маданий ҳордиқ чиқариши ва соғлигини мустаҳкамлашга қаратилган чора-тадбирлар тизимли равишда амалга оширилди. Мазкур саъй-ҳаракатларнинг барчаси жамиятимизда тирик тарих ҳисобланган кексаларга бўлган юксак эҳтиром ва ғамхўрликнинг яққол ифодасидир.*

***Калит сўзлар:** Жиззах вилояти, ижтимоий сиёсат, мустақиллик йиллари, ижтимоий ҳимоя, “Нуроний” жамғармаси, Иккинчи жаҳон уруши, ижтимоий қўллаб-қувватлаш, тиббий ёрдам, пенсия, статистика, «Ғамхўрлик», «Хотира ва қадрлаш» мажмуаси, «Шаҳидлар хотираси», «Мотамсаро она» майдони, «Меҳр ва мурувват йили», «Обод турмуш йили», тарихий тараққиёт.*

Мамлакатимизда кекса авлод ва уруш қатнашчиларини ижтимоий ҳимоя қилиш давлат сиёсатининг устувор йўналишларидан бири ҳисобланади. Хусусан, ҳар йили қабул қилинган мақсадли давлат дастурларида нуронийларни қўллаб-қувватлаш бўйича давлат кўмаги ажратилди. Бу жиҳатдан, 1997 йил- «Инсон манфаатлари йили», 1999 йил «Аёллар йили», 2002 йил – «Қарияларни қадрлаш йили», 2004 «Меҳр-мурруват йили», 2005 «Сихат саломатлик йили», 2010 «Баркамол авлод йили», 2012 йил «Мустаҳкам оила йили», 2007 йил – «Ижтимоий ҳимоя йили», 2015 йил – «Кексаларни эъзозлаш йили» деб ном берилди. Ватан ҳимояси йўлида ҳалок бўлган аждодлар хотирасини абадийлаштириш мақсадида «Хотира ва қадрлаш» мажмуаси, «Шаҳидлар хотираси» ёдгорлик мажмуаси ҳамда «Мотамсаро она» майдони барпо этилди. Ушбу мажмуалар халқимиз тарихий хотирасини асраш, ёш авлодни ватанпарварлик ва инсонпарварлик руҳида тарбиялашда муҳим маънавий аҳамият касб этади.

Барча ҳудудлари каби Жиззах вилоятида ҳам нуронийларни қўллаб-қувватлаш соҳасида тизимли ишлар амалга оширилди. Жиззах вилоятида 1997 йилдан “Нуроний” жамғармаси вилояти бўлими фаолияти йўлга қўйилган. Жамғарманинг асосий фаолият тури - Иккинчи жаҳон уруши қатнашчилари ва ногиронлари ҳамда меҳнат фахрийларини эъзозлаш ва уларни ижтимоий қўллаб-қувватлаш, уларга зарурий моддий-маънавий ва тиббий ёрдам кўрсатиш чораларини кўришда фаол, қатнашиш, фахрийларни ҳақ-ҳуқуқлари ва манфаатларини ҳимоя қилиш ҳисобланган. {1} Шу ўринда вилоятга тегишли қисқача статистик маълумотларни келтириб ўтсак. 1991 йил бошида (Жиззах) вилоятида аҳолиси 782,9 минг нафарга етди. {2}

Энди бевосита Жиззах вилоятидаги нуронийлар сонини таҳлил қилсак. Яъни, Жамғарманинг вилоят бўлими томонидан қамраб олинганлар сонини келтириб ўтиш муҳим. 1991-2010 йилда Жиззах

вилоятида меҳнат ёшидан катта фуқаролар сони: 1992 йил 53908 нафар, 1993 йил 55457 нафар, 1994 йил 56761 нафар, 1995 йил 57943 нафар, 1996 йил 59036 нафар, 1997 йил 60536 нафар, 1998 йил 61653 нафар, 1999 йил 62166 нафар, 2000 йил 62693 нафар, 2001 йил 63223 нафар, 2002 йил 63759 нафар, 2003 йил 64457 нафар, 2004 йил 64738 нафар, 2005 йил 65440 нафар, 2006 йил 66375 нафар, 2007 йил 67613 нафар, 2008 йил 69933 нафар, 2009 йил 72287 нафар, 2010 йил 75109 нафар. Жиззах вилоятида пенсия олувчилар сони 2010 йилда 116,2 минг, 2011 йилда 109,3 минг, 2012 йилда 102,9 минг, 2013 йилда 102,4 минг, 2014 йилда 103,4 минг, 2015 йилда 107,7 минг, 2016 йилда 111,0 минг, 2017 йилда 118,5 минг, 2018 йилда 126,6 минг, 2019 йилда 134,7 минг, 2020 йилда 140,9 минг, 2021 йилда 149,3 минг, 2022 йилда 165,8 минг, 2023 йилда 175,4 минг, 2024 йилда 179,4 минг тани ташкил этди. {3}

Уруш ва меҳнат фахрийлари вилоят Кенгаши томонидан бир қатор ишлар қилинди. 1990 йил октябрь ойидан буён 4557 кишининг, шу жумладан 321 нафар I гуруҳ, 1354 нафар II гуруҳ уруш ногирони, 761 ҳалок бўлган жангчи оиласининг нафақаси қайта кўриб чиқилди ва янги нафақа таъминоти бўйича оширилди. 873 нафар Иккинчи жаҳон уруши ногирони квартира билан таъминланди, 5156 оила уй-жой солиғидан озод қилинди. 787 кишига уй-жой қуриш учун ер участкаси ажратилиб, уларга 1018020 сўмлик қарз берилди. 897 фахрийнинг уйларига телефон ўрнатилди. 1988-1991 йиллар давомида 7953 киши дам олиш уйлари, курорт ва санаторийларга йўлланма билан таъминланди. 493 Улуғ Ватан уруши ногиронига ВТЕК қарорига биноан бепул “Запорожец” автомашинаси берилди. 6000 фахрий, шу жумладан, 2300 уруш фахрийси турли протез буюмлари билан таъминланди. Пенсия билан таъминлашнинг янги тартибига биноан Улуғ Ватан уруши ногиронларининг нафақалари ойига: I гуруҳники-160 сўмга, II гуруҳники-150 сўмга, III гуруҳники-110 сўмга етказилди. 519 та ҳалок бўлган жангчи

оиласининг пенсияси 20 сўмга ошди. Вилоятда уруш ва меҳнат фахрийларига хизмат кўрсатадиган 16 та озик-овқат, 13 та саноат моллари дўкони ташкил қилинди. 304 нафар I гуруҳ ногиронларига маҳсулотни ҳафтасига бир марта уйларига етказиб бериш йўлга қўйилди. Давлат ва ташкилотлар ихтиёридаги уйлардан 873 таси уруш ва меҳнат фахрийларига шахсий фойдаланиш учун берилди. 465 нафар фахрийнинг турар-жойлари кенгайтирилди. Қишлоқ жойларда 222 квартира ремонт қилиб берилди. 4 та “Фахрийлар” кооперативи ташкил этилди. Навоий номли колхозда 20 гектар майдонда боғдорчилик ва узумчилик билан шуғулланадиган “Фахрийлар боғ-кооперативи” ташкил қилинди. Ташкилот ва муассасаларда 14 та, колхоз ва совхозларда -67 та, яшаш жойларида-52 та, жами 133 та бошланғич фахрийлар ташкилоти ташкил этилди”. {4}

Мустақилликнинг илк кунларидан бошлаб, бозор иқтисодиётига ўтиш муносабати билан мустақил жумҳуриятимиз Президенти Ислом Каримовнинг халқчил фармонларига асосан вилоят ижроқўмининг махсус қарори чиқарилиб, барча шаҳар ва раён ижроқўмларига юборилган. Ана шу асосда ҳудудлар бўйича “Ғамхўрлик” дастури ишлаб чиқилиб, тасдиқланган. Барча уруш ва меҳнат фахрийлари, қариялар ва ногиронлар аниқланиб, уларни ижтимоий ҳимоялаш тадбирлари белгиланган. Бу ҳақда Жиззах вилоят ижроия қўмитаси раисаси Субҳанова Гуландом қуйидаги маълумотларни келтиради: “Ўтган давр ичида 146 нафар уруш ногиронлари ва ҳалок бўлган жангчиларнинг оилалари уй-жой билан таъминланди. 853 оилага шахсий уй қуриш учун ер майдонлари ажратилди. 927 кишига ўзлари яшаб турган давлат уйлари хусусий мулк қилиб берилди. 282 хонадон маҳаллий Кенгашлар, корхоналар ва хўжаликлар маблағлари ҳисобидан таъмирланди. Айни пайтда уруш қатнашчиси ва урушда ҳалок бўлган жангчиларнинг оилалари коммунал хизмат ҳақини тўлашдаги имтиёзлардан

фойдаланмоқдалар. 687 нафар уруш қатнашчисининг хонадонларига телефон ўрнатилди. Ногиронларга 136 та “Запорожец” енгил автомашинаси текин, 180 та бошқа маркадаги енгил автомашиналар бозор фондидан навбатдан ташқари берилди. Бундан ташқари, шаҳар ва раёнлардаги ўзгалар ёрдамига мухтож 935 нафар пенсионерлар коммунал хизмат ва уй-жой ҳақини тўлашдан тўлиқ озод қилинди. Улар доридармон ва ойига 59 сўмлик озиқ-овқат маҳсулотлари билан бепул таъминланишмоқда. Шафқат ҳамширалари томонидан қарияларга яхши хизмат кўрсатилмоқда. Қизил Яримоёв жамияти томонидан 41 кишига моддий ёрдам берилди. Пенсионерлар ва уруш қатнашчилари ҳар йили тиббий кўрикдан ўтказилиб турибди. Бирлашган, Ғаллаорол, Гагарин физиотерапия касалхоналарида даволаниш учун ажраталадиган йўлланмалар сони икки марта кўпайтирилди”. {5}

Жиззах вилоятидан Иккинчи жаҳон урушида қатнашган 39620 кишининг 12320 нафари юртга қайтмади. {6}

1991 йил ҳолатига вилоят ҳудудида 3386 нафар Иккинчи жаҳон уруши фахрийси истиқомат қилмоқда. Улардан 321 бир нафари биринчи гуруҳ, 1394 нафари иккинчи гуруҳ, 70 нафари учинчи гуруҳ ногиронлари, ҳалок бўлган ҳарбийларнинг 773 оиласи истиқомат қилмоқда. Ўзбекистон Республикаси Президенти Фармонида мувофиқ ўтган 1990 йилда 3728 ногирон ва фахрийга жами қиймати 181,4 минг сўмлик совғалар улашилди. Ҳалок бўлган жангчилар оила аъзоларининг пенсиялари ойига 20 сўм оширилди. 1990 йил 1 октябрдан бошлаб 1565 уруш ногирони ва уларга тенглаштирилган кишиларнинг пенсияси миқдори қайта кўриб чиқилди. Шу мақсад учун ойига қўшимча 155 минг сўм сарфланди. Шунингдек, Улуғ Ватан уруши иштирокчиларидан 1231 кишининг пенсияси қайта кўриб чиқилиб, уларга ойига 72 минг сўм тўланадиган бўлди. {7}

1992 йил 1 октябрни ёлғиз қарияларни ҳимоя қилиш умумжаҳон куни деб эълон қилинган. Моддий ва маънавий кўмакка муҳтож қарияларни ижтимоий муҳофаза қилиш 2001 йилгача давом этиши белгиланган. Сабаби, мустақиллика эришганимиздан сўнг илк кунлари халқимизнинг турмуш тарзи, ютуқлари ва ташвишлари қониқарли аҳволда бўлмаган. 1992 йил ҳолатига вилоятда 900 нафар ёлғиз қариялар истиқомқт қилган. {8}

1993 йилда вилоятда 77 мингга яқин барча тоифадаги нафақа олувчилар бўлган. Шулардан 26 мингдан ортиқ меҳнат фахрийлари, 3 мингдан зиёд Иккинчи жаҳон уруши қатнашчилари ва улар имтиёзига тенглаштирилган нафақа олувчилар, 4400 дан ортиқ фронт ортида меҳнат қилган қариялар, 700 дан кўп парваришга муҳтож ёлғиз қариялар яшаган. {9} Демак, жонли тарихимиз ҳисобланган кексалар манфаатини кўзлаб, қабул қилинган қонун республика раҳбарияти ва ҳукуматнинг қарияларга кўрсатган ғамхўрли намунасидир.

1998 йил Жиззах молия бошқармаси иккинчи жаҳон уруши фахрийларини рағбатлантириш мақсадларига маҳаллий бюджетдан 600.0 минг сўм маблағ ажратган. {10} 1945 йил 9 май санаси халқимиз тарихида эзгулик ва озодлик куни сифатида муҳрланиб қолган.

2001 йилда вилоятдаги 1379 нафар уруш қатнашчилари ва ногиронлар, 12826 нафар фронт ортида меҳнат қилганлар, 116 нафар 100 ёшдан ошганлар, 106 нафар урушда ҳалок бўлган жангчиларнинг оилалари, 1165 нафар байналминал жангчилар, 271 нафар Чернобил ҳалокати қатнашчилари, кам таъминланган ва ёрдамга муҳтож қарияларни ижтимоий қўллаб-қувватлашга оид чора-тадбирлар белгиланди. Ўтган даврда шу мақсадда маҳаллий ҳокимликлар, бўлинмаларимиз билан ҳамкорликда 37 та хайрия тадбирлари ўтказилди. Жамғарма тасарруфида иш юритаётган кичик корхона ва фермер хўжаликларидан, ҳомий ташкилотлардан тушган ажратмалар ҳисобига 25

нафар уруш ногирони ва қатнашчисига 100 минг сўмлик озиқ-овқат маҳсулотлари тарқатилди. Фахрийларимизнинг бир гуруҳига 870 минг сўмлик моддий ёрдам кўрсатилди, озиқ-овқат маҳсулотларидан кўмаклашилди. 2001 йил 8-9 май кунлари Дўстлик, Мирзачўл, Зафаробод, Пахтакор ва Фориш туманлари марказида Хотира ва кадрлаш мажмуалари, Зомин тумани марказида 27 гектар майдонда «Хотира боғи» очилди. {11}

2003 йилга келиб, вилоятимизда 95483 нафар пенсионер истиқомат қилади. 2003 йилда ҳомий ташкилотлар маблағлари ҳисобидан 620 нафар ёрдамга муҳтож фахрийларга 6 миллион 550 минг сўм моддий ёрдам кўрсатилди. 2003 йил 20 март куни Жиззах шаҳрида «Қариялар оромгоҳи» фойдаланишга топширилди. 2003 йил 7 майда 180 нафар уруш ва меҳнат фахрийлари Тошкентдаги Амир Темур ва Ўзбекистон давлат тарихи музейи, «Хотира ва кадрлаш» мажмуаси, «Шаҳидлар хотираси» хиёбонини зиёрат қилиб келишди. 2003 йил 24 август куни 45 нафар фахрийлар Янгиобод туманидаги Хўжамушкент зиёратгоҳига бориб келишди. {12}

2004 йил ҳолатига Янгиобод туманда 27 тонна дон ижтимоий химояга муҳтож оилаларга тарқатиб берилди. «Меҳр ва мурувват йили» да 5 нафар қариянинг уй-жойи жамғарманинг туман бўлими, ҳомийлар маблағи ҳисобидан таъмирланди, 8 нафар нуронийга санаторий ва сихатгоҳларда даволнишлари учун бепул йўлланмалар ажратилди. {13}

2006 йил ҳолатига вилоят меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш бош бошқармаси, унинг шаҳар ва туман бўлимлари, хайрия жамғармалари, кўп сонли ҳомийлар кўмагида кексалар ҳолидан мунтазам хабар олиш, зарурат туғилганда саломатликалрини қайта тиклаш масалаларига алоҳида эътибор қаратган. {14}

2007 йилда Ғалабанинг 62 йиллиги муносабати билан вилоятимиз туманларида уруш қатнашчилари ва меҳнат фахрийларига иззат-хурмат

кўрсатилган. Жумладан, 180 нафар уруш қатнашчилари меҳнат қилган. Бугун улардан атиги беш нафаргина қолган. Улар билан бирга 60 нафар собиқ байналминалчи жангчилар, 107 ёшли Айни буви Алимова, 106 ёшли Нурия буви Туймабековалар тўйхона меҳмони бўлди. Вилоят меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш бош бошқармаси бошлиғининг ўринбосари Тоҳир Абдиназирова эса тадбирда иштирок этаётган 106 нафар эҳтиёжманд қариялар ва ногиронларга ногиронлар аравачалари, эшитиш аппаратлари ҳамда ҳассалар топширилди. 2007 йилда Зомин туманида 107 нафар иккинчи жаҳон уруши қатнашчиси истиқомат қилган. Тадбирга 200 нафардан ортиқ фахрийларга эҳтиром кўрсатилди. {15}

2009 йил ҳолатида Жиззах тумани аҳолисининг 18,5 минг нафари пенсионерлар, уруш фахрийлари эса 54 нафар яшаган. «Наврўз» байрами муносабати билан жиззахлик отахон ва онахонларга 1,5 миллион сўм миқдорда ёрдам кўрсатилган бўлса, Мустақиллик айёми арафасида улар 1 миллион сўмлик қишлоқ хўжалик маҳсулотлари билан сийландилар. Кам даромадли пенсионерлар оиласига 3 тонна ғалла тарқатилди. {16} Биргина Фориш туманида 2010 йил давомида 649 нафар кекса ўқитувчи-мураббийларга 3 миллион 607 минг сўмлик совғалар берилди ва моддий ёрдамлар кўрсатилди. {17}

2009 йилда Молия вазирлиги ҳузурида бюджетдан ташқари пенсия жамғармаси тузилди. Жамғарманинг вилоят, туман бўлимлари ҳам ташкил этилиб, пенсия таъминотини яхшилашга ҳисса қўшган. Бунинг Жиззах вилояти Зафаробод тумани мисолида ҳам кўриш мумкин. Жумладан: «Ҳозирги кунда Зафаробод туманида нуронийлар, яъни пенсия ва нафақа олувчилар 3159 нафар бўлиб, уларнинг 2163 нафарини қарилик, 739 нафарини ногиронлик, 257 нафарини боқувчисини йўқотганлик бўйича пенсия ва нафақадорлар ташкил этади. Ҳар ойда ҳисобда турган пенсионерларга ва нафақахўрларга почта алоқа

бўлимлари орқали 446 миллион 950 минг 844 сўм миқдорида, 921 нафар пенсионерга пластик карточка орқали 121 миллион 529 минг 365 сўм тўлов рўйхатлари билан бирга манзилларига етказиб берилмоқда”. {18}

2011 йилда Жиззах вилояти Зомин туманида якка-ёлғиз қарияларга ижтимоий ёрдам кўрсатишга алоҳида эътибор қаратилган. Жумладан, “Ўзгалар ёрдамига муҳтож тўққиз қария йил мобайнида 8 хил озиқ-овқат, кир ювиш воситалари билан таъминланди. Бу сабабли ишларга 1 млн. 934 минг сўмлик маблағ сарфланди. Шунингдек, 52 нафар ёлғиз қариялар, пенсионерлар, ногиронлар рўйхатга олинди, уларга 7 нафар ижтимоий ходим хизмат кўрсатиб келмоқда. Меҳрга муҳтож ҳомийлар томонидан 3 млн. 60 минг сўмлик маблағ, 1 млн. 45 минг сўмлик озиқ-овқат маҳсулотлари, 528 минг сўмлик саноат моллари ёрдам сифатида, саховатпшалик тарзида берилди. Яна қувонарлиси ногиронларга аравачалар, эшитиш мосламаси, ҳасса ва қўлтиқтаёқ, кўзойнаклар ажратилди”.{19}

“Нуроний” жамғармаси Жиззах вилояти бўлими томонидан 2012 йил “Мустаҳкам оила йили” Давлат дастури доирасида 210 нафар уруш иштирокчилари ва ногиронларга 400 минг сўмдан пул мукофотлари жойларда тантанали равишда топширилди. Ҳомийлар маблағи ҳисобидан 32,7 млн. сўмлик озиқ-овқат маҳсулотлари тўплами ҳамда «Дори-дармон» компанияси томонидан 3,0 млн. сўмлик дори-дармон қутилари топширилди. Жиззах вилояти Касаба уюшмаси ташкилотлари бирлашмаси томонидан 210 нафар уруш қатнашчиларига 100 минг сўмдан, жами 21,0 млн. сўм моддий ёрдам кўрсатилди. 128 нафар уруш қатнашчилари ва уруш орти меҳнат фахрийларига жамғарма шаҳар ва туман бўлинмалари ҳисобидан 7,6 млн. сўмлик совғалар улашилди. Мустақиллик байрамини нишонлаш арафасида «Нуроний» жамғармаси шаҳар ва туман бўлинмалари ҳисобидан 185 нафар фахрий ва кам таъминланган оилаларга 8,8 млн. сўмлик совғалар ҳамда озиқ-овқат

махсулотлари тарқатилди. Дўстлик туманидаги ҳомий ташкилотлар ҳисобидан 12 нафар ётиб қолган кексаларга, 19 нафар 1-2 гуруҳ ногиронларига, 17 нафар боқувчисини йўқотган оилаларга, 31 нафар ёлғиз қарияларнинг ҳар бирига озиқ-овқат маҳсулоталаридан иборат совғалар инъом этилди. Соғлигини йўқотган ёлғиз қариялар, уруш ногиронлари ва иштирокчилари ҳолидан хабар олишда шаҳар ва туман бўлинмалари ҳисобидан 588 нафар фахрийга 27,0 млн. сўмлик моддий ёрдам кўрсатилиб, совғалар улашилди. Шунингдек, 26 та кам таъминланган оилалар ҳамда якка-ёлғиз қарияларнинг уйларини таъмирлашга ёрдам берилди. «Нуроний» жамғармаси Жиззах вилояти бўлими ва шаҳар, туман бўлинмалари томонидан 512 нафар якка-ёғиз қариялар, фронт орти меҳнат фахрийлари хонадонларига бориб ҳолидан хабар олинди, Маҳаллий ҳокимликлар томонидан 561 нафар кам таъминланган оилага, фронт орти меҳнат фахрийларига, уруш қатнашчиларига совғалар ва озиқ-овқат маҳсулотлари улашилди. Корхоналар, ташкилотлар, муассасалар ва фермер хўжаликлари томонидан 271 нафар уруш ортида меҳнат қилган фахрийларга, 100 ёшдан ошган отахон ва онахонларга моддий ёрдам кўрсатилди». {20}

2013 йил “Обод турмуш йили”да «Нуроний» жамғармаси Жиззах шаҳар бўлинмаси томонидан нуронийларни моддий ва маънавий қўллаб қувватлаш мақсадида муайян ишлар амалга оширилган. Бу ҳақда «Нуроний» жамғармаси Жиззах шаҳар бўлинмаси кенгаши раиси Маматқулов Ҳамракул қуйидаги маълумотларни келтиради: “Наврўз байрамида отахону онахонларга моддий ёрдамлар кўрсатилиб, иккинчи жаҳон уруши қатнашчиси ва ногиронларининг ҳар қайсисига 40 минг сўмдан, жами 200 минг сўмлик совғалар берилди. 9 май-Хотира ва кадрлаш кунида «Мотамсаро она» майдонида бўлиб ўтган тадбирда жами 651 нафар меҳнат, уруш ва меҳнат фахрийлари иштирок этди. Меҳнат фахрийлари ва уруш қатнашчилари ҳамда ёлғиз қарияларни

соғломлаштиришга эътибор берилди. 9196 нафар фахрий тиббий кўрикдан ўтказилиб, 936 нафари шифохоналарда даволанишди. 35 нафари сихатгоҳларда, дам олиш масканларида соғликларини тиклашди. Ҳомийлар томонидан 10 нафар фахрийларнинг уй-жойлари таъмирланди. 2 нафар ногиронга аравача, 1 нафарига эшитиш мосламаси мосламаси, 6 нафарига ҳасса ва қўлтиқтаёқлар берилди”. {21} «Нуроний» жамғармаси Жиззах туман бўлинмаси ҳисоб рақамидан 1 миллион 710 минг сўм сарфланди”.{22}

2013-2015 йилларда “Нуроний” жамғармаси вилоят бўлими, шаҳар ва туманлар бўлинмалари ҳисобидан вилоятдаги 2373 нафар ёлғиз қариялар, кам таъминланган oilалар, уруш ва меҳнат фахрийларига 151,3 млн.сўм миқдорида моддий ёрдам кўрсатилди. “Маҳалла” фонди, Касаба уюшмалари, “Ватанпарвар” ташкилоти, “Ucell” уяли алоқа компанияси ва бошқа ҳомий ташкилотлар ҳисобидан 25719 нафар ижтимоий муҳофазага муҳтож, кам таъминланган oilалар, уруш ва меҳнат фахрийларига 3246,7 млн.сўм миқдорида моддий ёрдам кўрсатилди ва совғалар тарқатилди. {1}

Хулоса қилиб айтганда, нуронийларни ижтимоий ҳимоялаш соҳасида олиб борилаётган ишлар юртимизда кексаларга бўлган эътибор ва эҳтиромнинг амалий ифодасидир. Давлат томонидан пенсия ва нафақаларнинг мунтазам равишда оширилиши, уй-жой, соғлиқни сақлаш, транспорт ва маиший хизматлар соҳасида яратилган имтиёзлар, шунингдек, маҳалла ва жамоатчилик ёрдамида кўрсатилаётган маънавий-моддий кўмаklar нуронийларнинг ҳаётини енгиллаштиришга ва уларнинг жамиятда муносиб ўрин эгаллашини таъминлашга қаратилган. Бундай чора-тадбирлар нафақат кексаларнинг ҳаёт сифати яхшиланишига, балки ёш авлоднинг ҳам инсонпарварлик ва ватанпарварлик руҳида тарбия топишига хизмат қилмоқда.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати**Архив ҳужжатлари**

1. Жиззах вилоят архиви. Фонд 295. М-668. Рўйхат 1. Йиғма жилд 13. 35 varaq.

Газета мақолалари (“Жиззах ҳақиқати”)

2. Ижтимоий ривожланиш, аҳоли ва меҳнат ресурслари // Жиззах ҳақиқати. №29 (2836), 7 март 1991.

4. Кексаларга жон фидо бўлсин... // Жиззах ҳақиқати. №116 (2923), 26 сентябр 1991.

5. Инсонга саҳоват – олий фазилят // Жиззах ҳақиқати. №24 (2990), 5 март 1992.

7. Ногиронлар ранжияптими? // Жиззах ҳақиқати. №131 (2938), 31 октабр 1991.

8. Вилоят Меҳр-шафқат ва саломатлик жамғармаси, Қизил ярим ой жамияти вилоят кўмитаси // Жиззах ҳақиқати. №115 (3077), 29 сентябр 1992.

9. 1-октабр – қариларни ҳимоя қилиш умумжаҳон куни // Жиззах ҳақиқати. №104 (3224), 30 сентябр 1993.

10. 9 май – Ғалаба байрамини нишонлаш тўғрисида. Вилоят ҳокими Ш. Мирзиёев қарори // Жиззах ҳақиқати, 6 май 1998.

11. 1 октябр – Халқаро Қарилар куни. Уларни йўқотиш бурчимиз. Нодира Солиева ёзиб олди // Жиззах ҳақиқати. №79 (4089), 29 сентябр 2001.

12. Кексалар халқимиз ардоғида // Жиззах ҳақиқати. №80 (4298), 1 октабр 2003.

13. Жиззах ҳақиқати. №86 (4408), 1 октабр 2004.

14. Маматқулов Ж. Ёзоз-у икромда яшанг, фахрийлар! // Жиззах ҳақиқати. №83 (4630), 30 сентябр 2006.

15. Биз учун азизсиз, ҳамиша азиз! // Жиззах ҳақиқати. №38 (4656), 8 май 2007.

16. Камолов Т. Ҳаётимиз чароғбони кексалар // Жиззах ҳақиқати. №81 (4965), 30 сентябр 2009.

**Жамғарма ва ташкилот маълумотномалари / бошқа газета
мақолалари (“Нуроний”)**

3. «Нуроний» жамғармаси вилоят бўлими маълумотномаси, 26 сентябр 2025.

6. Жумабоев О. Ҳар қанча ёзозга муносиб // Нуроний. №22 (929), 23 май 2018.

Отабеков Т. Устозлар ётиборда // Нуроний. №3 (547), 21 январ 2011.

18. Ергашев А. Пенсиялар миннатдор // Нуроний. №46 (538), 12 ноябр 2010.

19. Ергашев А. Ёлғизлатиб қўймади // Нуроний. №4 (548), 28 январ 2011.

20. Ергашев А. Фахрийларнинг ниятлари // Нуроний. №9 (657), 1 март 2013.

21. Маматқулов Ҳ. Мақсад – оғирини енгил, узоғини яқин қилишдир // Нуроний. №33 (681), 16 август 2013.

22. Соатов К. Қизғин тараддуд // Нуроний. №33 (681), 16 август 2013.